

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „БОЛЕСТИ НА ВЕНСКИ СИСТЕМ“
ОД НАСЛОВЕН ДОЦ. Д-Р ВЕСНА БРИШКОСКА-БОШКОВСКИ
И ДОЦ. Д-Р МИРЕЛА ВАСИЛЕВА, ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 2002-117/19 од 337. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при УГД - Штип, одржана на 6.5.2025 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Андреј Петров, вонреден професор за наставно-научната област дерматовенерологија, Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;

- д-р Наташа Теовска-Митровска, доцент за наставно-научната област дерматовенерологија, Факултет за дентална медицина на Меѓународен балкански универзитет – Скопје

за изготвување на рецензија на приложениот ракопис **„БОЛЕСТИ НА ВЕНСКИ СИСТЕМ“** од **насловен доц. д-р Весна Бришкоска-Бошковски и доц. д-р Мирела Василева**, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Ракописот со наслов „Болести на венски систем“ припаѓа во научната област дерматовенерологија, според меѓународната Фраскатијева класификација.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „Болести на венски систем“ од **насловен доц. д-р Весна Бришкоска-Бошковски и доц. д-р Мирела Василева** е наменет како учебно помагало по предметот Дерматовенерологија, кој се изучува на студиите од првиот циклус на додипломска настава на студиските програми Општа и Дентална медицина, како и на ВСС за медицински сестри на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. Ракописот е во согласност со планот и наставната програма за предметот Дерматовенерологија за студентите на Општа медицина во IV година (VII семестар), неделен фонд 2+1+1, 4 кредити, за студентите на Дентална медицина во IV година (VII семестар), со неделен фонд 2+1+1, 3 кредити и медицински сестри во II година (3 семестар), со неделен фонд 2+2+0, 4 кредити.

Доставениот ракопис претставува целосен материјал преку кој студентите ќе можат да добијат знаења потребни за предметната содржина и ќе може целосно да се реализираат барањата на предметната програма и ЕКТС системот.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на ракописот, кој е наменет за издавање скрипта по предметот Дерматовенерологија е претставена во текст од вкупно 58 страници, пишуван во A4 формат, со нормален единечен проред, употребен фонт arial, со големина на буквите 11. Ракописот е подготвен

според стандардната методологија, а обемот на учебникот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Достапната литература наменета за изучување на предметот на нашите простори е прилично оскудна. Не постои објавен сличен ракопис.

Краток опис на содржината: Учебникот е напишан на лесен и разбирлив јазик. Текстот и целата содржина се конципирани во пет тематски дела и литература распоредени на 58 страници и 17 табеларни прикази.

Во **првото** поглавје авторките даваат краток историски преглед за анатомијата на венскиот систем, кога за првпат е опишана и презентирана во научниот свет, како една од најделикатните структури во човечкиот организам. Јасно се опишани анатомските и физиолошките карактеристики на венскиот систем и венската циркулација на долните екстремитети.

Во **второто** поглавје се започнува со хроничните венски нарушувања кои се чест медицински проблем кој резултира со значителен морбидитет и морталитет. Варикозните вени ги дефинира како субкутани често палпабилни абнормално дилатирани и тортуозни венски стебла, проширени до најмалку 3 mm во дијаметар, најчесто локализирани на долните екстремитети. Дава детален опис на нивната етиопатогенеза, клиничка слика и асоцираната симптоматологијата. Темелно се објаснети дијагностичките принципи и најчесто користените имиџинг методи.

Во **третото** поглавје насловено како Хронична венска инсуфициенција (ХВИ) авторките објаснуваат дека хроничната венска инсуфициенција се однесува на напредната форма на венска слабост која по својата дефиниција е асоцирана со клиничка симптоматологија и дека ран третман може да спречи прогресија на болеста. Темелно се опишани можните патогенетски механизми што доведуваат до рефлукс, опструкција или нивна комбинација. Детално се опишани и клиничката слика, со акцент на кутаните клинички манифестации асоцирани со ХВИ, согласно со најчесто користената CEAP (клиничко-етиолошко-анатомско-патофизиолошка) класификација. Прв избор за дијагноза на венска опструкција и идентификување на венски рефлукс е дуплекс ултрасонографијата, авторките даваат детална слика кога е индициран истиот, но и кога би користеле некои од напредните техники на снимање на венскиот систем. Во оваа тематска единица се опишани и венските улкуси на долните екстремитети кои претставуваат најнапредната клиничка форма во спектарот на хронични венски нарушувања на долните екстремитети. Направен е детален преглед на факторите на ризик и етиопатогенетските механизми, како и фазниот процес во нивната санација. Приложен е и јасен табеларен приказ за можните диференцијални дијагнози кога се работи за улкус на долните екстремитети. Ова тематска единица завршува со менаџментот на ХВИ и венските улкуси со детално објаснување за сите конзервативни и инвазивни тераписки модалитети чија единствена цел е подобрување на симптомите, спречување на последиците и компликациите на ХВИ како и третманот на венските улкуси.

Во **четвртото** поглавје насловено Инфламација на вените (венска тромбоза), акцентот е на најчестите акутни заболувања на венскиот систем и типовите на тромбоза. Детално е опишан површинскиот тромбофлебитис и длабоката

венска тромбоза (ДВТ) со клиничките поттипови, нивните епидемиолошки и етиопатогенетски карактеристики, клиничката слика и дијагноза, со посебен фокус на тераписките модалитети и превенцијата. Ги потенцира пулмоналната емболија, ХВИ, посттромботичниот синдром и смртта како најчести компликации. Детално го објаснува дијагностичкиот пристап кај овие пациенти со користење на Wells скор и дополнителните имиџинг и лабораториски методи. Завршува со тераписките модалитети чијашто основна цел е да се спречи прогресот на тромботска маса и предизвикување на пулмонална емболија и превенција на рекурентна ДВТ.

Во **петтото** поглавје насловено Посттромботски синдром (ПТС) се потенцира дека оваа состојба претставува важна и често долготрајна компликација на длабока венска тромбоза (ДВТ) која може силно да се одрази врз квалитетот на животот на пациентот. Детално се опишани неколку клинички скали за процена на ПТС, со посебен акцент на најчесто користената во клиничката пракса, скалата на Villalta. Даден е посебен осврт на патофизиолошките механизми, ризик факторите, клиничката слика и дијагноза. На крајот се заклучува дека раната интервенција и превентивните стратегии се клучни во спречување на прогресијата на симптомите и избегнување на компликации како што се венските улкуси.

На крајот од оваа скрипта е презентирана целокупната цитирана литература, која е од понов датум од светски автори.

Врз основа на гореизнесеното, Комисијата го предлага следниов

ЗАКЛУЧОК

Ракописот за скрипта „Болести на венски систем“ од насловен доц. д-р Весна Бришкоска-Бошковски и доц. д-р Мирела Василева е целосно адаптиран според наставната материја предвидена во програмата за предметот Дерматовенерологија, наменета за студентите на прв циклус студии на додипломска настава на студиските програми за општа и дентална медицина, како и Високата школа за медицински сестри на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. Авторките успеале да ја презентираат материјата на студентите на адекватен начин за полесно совладување на методските единици. Приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите за учебно помагало скрипта и условите за издавање, пропишани според Правилникот за единствените основни остварувања на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Рецензентската комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки ракописот „Болести на венски систем“ од насловен доц. д-р Весна Бришкоска-Бошковски и доц. д-р Мирела Василева да биде издаден како скрипта по предметот Дерматовенерологија за студентите на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Андреј Петров, вонреден професор, с.р.

Д-р Наташа Теовска-Митровска, доцент, с.р.